

יינה של תורה

”בני בכורי ישראל”

התאמת הדגשת הכתוב כאן ”בני בכורי” – ”לשון גדולה”, עם מאמרי חז”ל המקשרים
הא דישראל נקראו בנים לבן קטן דוקא – ”נער ישראל ואוהבהו”

א. הפעם הראשונה בה נקראים ישראל ”בנים” למקום היא בפרשתנו, בפסוק (ד, כב) ”בני
בכורי ישראל”. וברש”י עה”פ מפרש ד”בכורי” הוא ”לשון גדולה”.

אמנם, בכמה מאמרי חז”ל (ראה אגדת בראשית פ”ה, א. דב”ר פ”ה, ז) מקשרים מעלת ישראל
שנקראו ”בנים” עם ענין הקטנות דוקא – ”נער ישראל (ולכן) ואוהבהו” (הושע יא, א). ואף
מביאים ע”כ משל ממלך ”שהיו לו בנים הרבה והי’ אוהב את הקטן יותר מכולן” (דב”ר שם).

והנה, מכך שהאהבה לבן קטן היא ”יותר מכולן” משמע, שמעלת ה”בן” היא יותר בגילוי
בבן קטן מאשר בבן גדול. ועפ”ז דרוש ביאור, מדוע מדגיש הכתוב כאן (בנוגע למעלתן של
ישראל בתור ”בנים”) ”בני בכורי ישראל – לשון גדולה”?

ב. ויובן בהקדים ההסברה בכך שהאהבה לבן קטן היא ”יותר מכולן”:

דהנה, אהבת האב לבן גדול, לא בהכרח שהיא רק מצד שהוא בנו, אלא אפשר שהיא מצד
מעלותיו של הבן בשכל ומידות טובות וכו’. משא”כ אהבת האב לבנו קטן, שלהקטן אין
שלמות השכל והמידות, היא אהבה עצמית – דמכיון שאב ובן הם עצם אחד, לכן אוהב הוא
את בנו.

לקראת שבת

כלומר, אע"פ שאהבה עצמית זו ישנה גם בבן גדול, הנה מכיון שישנה כאן גם אהבה שע"פ טעם (מצד מעלותיו), מכסה אהבה זו על האהבה העצמית שבין האב לבן. משא"כ בבן קטן, שאצלו אין את האהבה שע"פ טעם, אזי ישנה להאהבה העצמית בגילוי, ולכן האב "אוהב את הקטן יותר מכולן".

וכשם שזהו באב ובן למטה, כן הוא גם למעלה, כביכול, באהבה שבין הקב"ה ("אבינו שבשמים") ובנ"י ("בנים למקום"), דישנם בזה ב' אופנים:

ישנה אהבה שהיא מצד הטעם – והיא בעת שישראל עובדים את הקב"ה, ונראית בגלוי מעלתם לגבי שאר אומות, דאזי אהבת הקב"ה לישראל היא (גם) מצד הטעם – בדוגמת אהבת האב לבן גדול.

וישנה אהבה בה אוהב הקב"ה את ישראל באהבה עצמית – מפני שהם "חלק אלקה ממעל ממש" (תניא רפ"ב) (והיינו ע"ד הבן שהוא עצם אחד עם אביו). דאהבה זו אינה תלוי' בעבודתם של ישראל [וכדאיתא במדרש (אגדת בראשית שם) "כשם שבנו של אדם כשהוא תינוק קטן אם יחטא אין אביו מסלק עליו מפני שהוא קטן . . . כך ישראל אפילו חוטאין בשגגה מעלה עליהן שהן כתינוק קטן"] – והיינו בדוגמת אהבת האב לבנו קטן, דהיא רק מפני שהוא בנו.

וכשם שבאב ובן למטה, האהבה העצמית היא בגילוי בבן קטן דוקא – כן הוא גם באהבה העצמית שבין הקב"ה וישראל, דהיא בגילוי דוקא בעת שהנהגתם של ישראל היא בדוגמת בן קטן:

בעת שהאדם מרגיש עצמו כבעל מעלה – שיש לו אהבת ה' ויראת ה' וכו' – והרגשה זו היא בגילוי אצלו, אזי גם אהבת הקב"ה אליו היא אהבה שמצד הטעם, שהיא מעלמת על האהבה העצמית.

דוקא בעת שהוא מרגיש עצמו כקטן, שבלא הבט על כל המעלות שיש בו, הוא מרגיש עצמו 'קטן' ("איז מען 'קליין" ביי זיך"), וממילא, עבודתו היא (לא מצד טעם ודעת, אלא) בקבלת עול (דמפני שישנו עליו עול מלכותו של הקב"ה, לכן מקיים הוא כל מה שיצוה) – הנה זה מביא לידי גילוי האהבה העצמית של הקב"ה לבנ"י.

ג. אך עדיין דורש זה ביאור: דלפי הנ"ל נמצא, שהאדם הנשאר לעמוד בדרגה של 'קטנות' (בעבודתו הרוחנית), באה לידי גילוי אצלו האהבה העצמית; ולאידך, האדם העובד עבודתו בתורה ומצוות באופן המביא לידי גילוי מעלותיו בשכל ומידות וכו' (ובמילא גם לאהבה דלמעלה שמצד הטעם) זהו העלם על האהבה העצמית!

[ואף ש(כמבואר לעיל) גם מי שיש בו מעלות גלויות, יכול לבוא לידי גילוי האהבה העצמית ע"י ביטול ו'קטנות' – הרי הפשט בזה הוא, שהקטנות 'מעלימה' כביכול על מעלותיו הגלויות, וע"י העלמת מעלותיו באה האהבה העצמית לידי גילוי] –

לקראת שבת

יג

אך מכך שהקב"ה הטביע בטבע העולם שגדלים מקטנות לגדלות, שתכונת הגדלות היא (לא ביטול וקטנות, אלא) – הגידול של האדם בשכל ומידות וכו' – הרי ודאי שאין הכוונה שע"ז תתעלם האהבה העצמית!

– אלא מובן, שעבודת ה' הבאה מצד התכונה דגדלות גופא, מביאה (בעת שהיא כדבעי למהוי) להוספה גם בגילוי האהבה העצמית:

כלומר, עבודת האדם בשכל ומידות אינה ח"ו היפך מביטולו לקב"ה, אלא אדרבה – היא תוצאה והמשך לזה. דזה גופא שהוא מתייגע בשכלו להבין בלימוד התורה, ובמידותיו הוא פועל שיהי' לו חיות ו'געשחאק' בתורה ומצוות, זהו רק מפני שכך הוא רצון הקב"ה, ומפני ביטולו לקב"ה הוא עושה זאת.

ונמצא, שמעלותיו הרוחניות של האדם (בשכלו ומידותיו) אינם מסתירים ואינם מחלישים את 'קטנותו' וביטולו, אלא להיפך: בשעה שהאדם מנצל את שכלו ומידותיו מכיון שזהו ציווי הקב"ה, מראה הוא בזה שה'קבלת עול' שלו 'גדלה' – ולא נותר בו כל חלק שלא חדר בו הקב"ע והביטול לקב"ה.

וממילא, לא רק שמעלותיו אינם מסתירים על האהבה העצמית, אלא אדרבה: הם 'מגדילים' את גילוי האהבה העצמית, שתחדור בכל חלקי האדם כולו (גם בשכלו ומידותיו).

ד. ומעתה יבואר היטב מה שבכתוב כאן אומר "בני בכורי ישראל" – "לשון גדולה":

ע"פ המבואר לעיל, שהמעלות הגלויות של בני"י, דמצד זה הם "בכורי" – לשון גדולה, אינם ענין דבר נפרד ממעלתם העצמית בתור "בנים" (של הקב"ה), אלא אדרבה: שלמות המעלה העצמית של יהודי בתור בן לקב"ה, היא דוקא כאשר בא זה לידי גילוי גם במעלותיו הגלויות, כנ"ל.

הנה, בשעה שרוצים לבטא את האהבה של הקב"ה לבני"י לכשעצמה, אזי באמת נוקט המדרש המשל מאהבת אב לבנו הקטן – מכיון שאצל קטן, האהבה העצמית אצלו היא בגילוי (דהרי אין שייך בו אהבה מצד מעלות בשכל ומידות כו').

אבל בשעה שרוצים לבטא מהי המהות של עם ישראל – אזי משתמש הכתוב בתואר "בני בכורי", דזה מבטא שמעלתם של ישראל בתור "בנים" (האהבה העצמית של הקב"ה לבני"י), חודרת בכל מציאותם – גם ב"בכורי" "לשון גדולה" – דגם במעלותיהם הגלויות בשכל ומידות מתגלית האהבה העצמית, כנ"ל.

